

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет фармацевтичний
Кафедра іноземних мов**

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА навчальної дисципліни

**підготовки першого бакалаврського рівня
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»**

**спеціальності 224 Технології медичної діагностики та лікування
освітньої програми Лабораторна діагностика
спеціалізації (й) _____**

**2021 рік
рік створення**

Робоча програма навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» спеціальності 224 Технології медичної діагностики та лікування освітньої програми Лабораторна діагностика (2.10 д.) для здобувачів вищої освіти I курсу.

Розробники:

Буданова Л.Г., зав. кафедри іноземних мов, доктор педагогічних наук, професор;
Савіна В. В., викладач кафедри іноземних мов

(вказати ПП авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні
кафедри іноземних мов

Протокол № 1 від «01» вересня 2021 року

Зав. кафедри проф.

(підпис)

Ліана БУДАНОВА

(прізвище та ініціали)

Робоча програма схвалена на засіданні профільної методичної комісії
з соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від «02» вересня 2021 року

Голова профільної комісії проф.

(підпис)

Карина ІВАНОВА

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: курс латинської мови у медичному коледжі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є граматика латинської мови, латинська анатомічна, клінічна термінологія та основи фармацевтичної термінології.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **45 годин 1.5 кредит ECTS**

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є підготовка бакалаврів медицини, спеціалістів з клінічної діагностики, здатних свідомо, грамотно вживати на практиці сучасну медичну та фармацевтичну латинську термінологію.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є оволодіння студентами фонетикою, лексичним мінімумом, який складає основу анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології та елементами граматики латинської мови, необхідними для грамотного застосування професійної термінології на практиці.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Латинська мова та медична термінологія» забезпечує набуття здобувачами освіти **компетентностей:**

- інтегральні:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми при виконанні досліджень в лабораторіях різного профілю, інтерпретації їх результатів та управлінні роботою лабораторії або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки та наявність відповідних практичних навичок і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

-загальні:

ЗК 1. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

-спеціальні (фахові, предметні):

1. Здатність використовувати фармацевтичні терміни та назви в практичній діяльності.
2. Здатність застосовувати латинську мову під час професійної діяльності.
3. Здатність ефективно використовувати латинську мову та розуміння рецептурного пропису.

Інтегративні кінцеві *програмні результати навчання* (ПРН), формуванню яких сприяє навчальна дисципліна «Латинська мова та медична термінологія»:

- здатність застосовувати латинську мову у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування;
- використовувати сучасну комп’ютерну техніку, знаходити інформацію з різних джерел, аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень;
- застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності;
- оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег;
- застосовувати професійну діяльність відповідно до потреб здоров’я, культурних цінностей та традицій населення України.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен *знати*:

- 1) основи граматики латинської мови:
 - а) систему відмін іменників і прікметників;
 - б) систему дієслівних форм, що вживаються у рецептурі;
 - в) загальні відомості про прийменники і займенники, прислівники та числівники;
 - г) синтаксис іменникових сполучень;
 - д) структуру анатомо-гістологічних, клінічних, фармацевтичних термінів та номенклатурних назв;
- 2) моделі рецептурних прописів, їх граматичну структуру, головні рецептурні вирази, додаткові написи в рецепті, рецептурні скорочення;
- 3) способи творення клінічних термінів (префіксально-суфіксальний, суфіксальний та складання основ);
- 4) принципи утворення назв в міжнародній хімічній номенклатурі (найменувань хімічних елементів, кислот, оксидів, солей, складних ефірів) та міжнародній мікробіологічній номенклатурі;
- 5) знати на рівні довгострокової пам’яті лексичний мінімум (біля 300 анатомічних, клінічних та фармацевтичних термінів і номенклатурних найменувань), а також головні грецько-латинські словотвірні елементи, що вживаються у клінічній термінології (префікси, суфікси, корені, кінцеві терміноелементи) та назвах фармацевтичних препаратів.

вміти:

- а) читати і писати основні анатомо-гістологічні, клінічні та фармацевтичні терміни латинською мовою;
- б) перекладати з української на латинську мову і з латинської на українську мову широковживані медичні та фармацевтичні терміни, номенклатурні назви, а також рецепти;
- в) розшифровувати рецепти, написані латинською мовою у скороченні;
- г) писати латинські найменування фармацевтичних препаратів та роз’яснювати значення словотвірних терміноелементів.

володіти:

- лексичним мінімумом, який складає основу анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології;
- елементами граматики латинської мови, необхідними для грамотного застосування професійної термінології на практиці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах		
	дenna форма		
	усьог о	у тому числі	
<i>1</i>	2	5	7
Модуль 1.			
Змістовий модуль 1. Фонетика латинської мови. Граматичні категорії іменника. Іменники та прикметники I-II відмін. Словотворення: грецькі префікси та суфікси в анатомічних та клінічних термінах. Тривіальні назви лікарських засобів. Іменники III відміни.			
Тема 1. Загальні відомості про латинську мову. Фармацевтична, медична та клінічна термінологія, їх склад та походження. Тема 2. Алфавіт. Правила читання. Тема 3. Наголос.	2	1	1
Тема 4. Граматичні категорії іменника. І відміна іменників. Грецькі іменники I відміни. Тема 5. Неузгоджене означення. Пряме доповнення. Тема 6. Прийменники. Сполучники.	3	1	2
Тема 7. Іменники II відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Тема 8. Грецькі іменники II відміни. Авторизовані прописи. Тема 9. Словотворення: грецькі префікси та суфікси в анатомічних та клінічних термінах. Тема 10. Тривіальні назви лікарських препаратів. Способи творення тривіальних назв. Греко-латинські терміноелементи.	4	2	2
Тема 11. Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники I-II відмін. Структура анатомічних термінів. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією. Тема 12. Дієприкметники минулого часу пасивного стану в анатомічній та клінічній термінології.	4	2	2
Тема 13. Рецепт як документ. Частини рецепта. Граматична структура рецептурного рядка. Дві моделі рецептурного пропису. Додаткові надписи в рецепті. Скорочення у рецептах.	4	2	2
Тема 14. Загальні відомості про іменники III відміни. Тема 15. Іменники чоловічого роду III відміни. Тема 16. Іменники жіночого роду III відміни. Тема 17. Іменники середнього роду III відміни. Тема 18. Особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників жіночого роду на <i>-sis</i> .	4	2	2
Разом за змістовим модулем 1	21	10	11
Змістовий модуль 2. Прикметники III відміни. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану. Хімічна номенклатура. Іменники IV та V відмін. Біноміальна ботанічна номенклатура латинською мовою. Латинська номенклатура форм ліків. Медична термінологія.			
Тема 19. Прикметники III відміни: загальна характеристика. Рецептурні вирази з прикметниками III відміни. Тема 20. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану в медичній та фармацевтичній термінології. Назви інгредієнтів складного рецепта. Тема 21. Іменники IV відміни. Тема 22. Іменники V відміни. Особливості вживання іменника “species”.	4	2	2
Тема 23. Назви хімічних елементів. Тема 24. Назви кислот. Тема 25. Назви оксидів та амфoterних гідроксидів. Тема 26. Назви солей. Назви деяких органічних натрієвих та калієвих солей, вуглеводневих та кислотних радикалів, естерів. Тема 27. Грецькі числівникові префікси в хімічній номенклатурі.	4	2	2
Тема 28. Загальні відомості з ботанічної номенклатури. Граматичні моделі ботанічних назв. Тема 29. Назви лікарської рослинної сировини. Тема 30. Назви ботанічних родин. Тема 31. Назви алкалоїдів та глікозидів. Тема 32. Латинська номенклатура форм ліків: тверді, м'які та рідкі форми ліків.	3	1	2
Тема 33. Загальні відомості про медичну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші греко-латинські кореневі терміноелементи у клінічній термінології, грецькі кінцеві терміноелементи, суфікси.	10	4	6

Тема 34. Греко-латинські дублети іменників І-ІІ відміни. Тема 35. Греко-латинські дублети іменників ІІІ-ІV відміни. Тема 36. Греко-латинські дублети .прикметників І-ІІІ відмін.			
Разом за змістовим модулем 2	21	9	12
Підсумковий модульний контроль	3	1	2
Усього годин	45	20	25

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фонетика латинської мови. Граматичні категорії іменника. Іменники та прикметники І-ІІ відмін. Словотворення: грецькі префікси та суфікси в анатомічних та клінічних термінах. Тривіальні назви лікарських засобів. Іменники ІІІ відміни.

Тема 1. Загальні відомості про латинську мову. Фармацевтична, медична та клінічна термінологія, їх склад та походження. Алфавіт. Правила читання. Наголос.

Списка історія латинської мови. Значення латинської та древньогрецької мов для утворення фармацевтичних та медичних термінів. Фармацевтична термінологія її склад та походження. Алфавіт. Диграфи. Дифтонги. Правила наголосу. Довгота та короткість голосних.

Тема 2. Граматичні категорії іменника. І відміна іменників. Грецькі іменники І відміни.

Неузгоджене означення. Пряме доповнення. Прийменники. Сполучники.

Поняття про граматичні категорії іменників. Правила визначення відміни, основи та словникові форми іменників. Модель утворення неузгодженого означення, прийменники та сполучники, які використовуються у фармацевтичній та медичній термінології.

Тема 3. Іменники ІІ відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Грецькі іменники ІІ відміни. Авторизовані прописи. Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники І-ІІ відмін. Структура анатомічних термінів. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією. Дієприкметники минулого часу пасивного стану в анатомічній та клінічній термінології.

Особливості відмінювання іменників ІІ відміни. Грецькі іменники ІІ відміни. Правила написання та перекладу авторизованих прописів. Поняття про словникову форму прикметників І групи, визначення основи прикметника, а також відмінювання прикметників І групи та правила узгодження прикметників з іменниками. Спосіб утворення та відмінювання дієприкметників минулого часу пасивного стану, які вживаються в анатомічній та клінічній термінології. Правила перекладу анатомічних та фармацевтичних термінів.

Тема 4. Словотворення: грецькі префікси та суфікси в анатомічних та клінічних термінах. Тривіальні назви лікарських препаратів. Способи творення тривіальних назв. Греко-латинські частотні відрізки у назвах препаратів. Особливості номенклатури вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних і ферментних препаратів. Рецепт як документ. Частини рецепта. Граматична структура рецептурного рядка. Дві моделі рецептурного пропису. Додаткові надписи в рецепті. Скорочення у рецептах.

Способи словотворення. Знайомство з найбільш уживаними грецькими префіксами. Способи творення тривіальних назв лікарських препаратів. Поняття про частотний відрізок. Основні греко-латинські терміноелементи у назвах лікарських засобів та препаратів. Поняття про рецепт, як документ, правила його оформлення. Граматична структура рецепта. Додаткові надписи в рецепті. Знайомство з правилами скорочення в рецептах, із найважливішими рецептурними скороченнями.

Тема 5. Загальні відомості про іменники ІІІ відміни. Іменники чоловічого роду ІІІ відміни. Іменники жіночого роду ІІІ відміни. Іменники середнього роду ІІІ відміни. Грецькі рівноскладові іменники на -sis. Особливості іменників ІІІ відміни. Правила визначення роду, основи та типів відмінювання іменників ІІІ відміни. Особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників жіночого роду на -sis та іменників середнього роду на -ta.

Змістовий модуль 2. Прикметники III відміни. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану. Хімічна номенклатура. Іменники IV та V відмін. Біноміальна ботанічна номенклатура латинською мовою. Латинська номенклатура форм ліків. Медична термінологія.

Тема 6. Прикметники III відміни: загальна характеристика. Рецептурні вирази з прикметниками III відміни. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану в медичній та фармацевтичній термінології. Назви інгредієнтів складного рецепта. Іменники IV та V відміни. Загальні відомості з ботанічної номенклатури. Назви лікарської рослинної сировини. Назви алкалоїдів та глікозидів.

Особливості відмінювання та узгодження прикметників III відміни, їх вживання в назвах лікарських форм, препаратів та в ботанічній номенклатурі. Особливості відмінювання та вживання іменників IV-V відмін. Поняття про „біноміальну ботанічну номенклатуру”, структуру міжнародної номенклатури латинською мовою та граматичні моделі ботанічних найменувань, назви лікарської рослинної сировини. Принципи утворення назв алкалоїдів та глікозидів, а також назв ботанічних родин.

Тема 7. Назви хімічних елементів. Назви кислот. Назви оксидів та амфoterних гідроксидів. Назви солей. Назви деяких органічних натрієвих та калієвих солей, вуглеводневих та кислотних радикалів, естерів. Грецькі числівникові префікси в хімічній номенклатурі. Медична термінологія. Найпоширеніші греко-латинські суфікси, префікси, корені у клінічній термінології. Греко-латинські дублети. Найпоширеніші греко-латинські кінцеві терміноелементи. Латинська номенклатура форм ліків: тверді, м'які, рідкі форми ліків.

Латинські назви хімічних елементів. Принцип утворення назв кислот, оксидів та амфотерних гідроксидів, деяких органічних натрієвих та калієвих солей, вуглеводневих та кислотних радикалів, естерів. Вживання грецьких числівників префіксів в хімічній номенклатурі.

Особливості номенклатури вітчизняних та закордонних форм ліків, їх вживання і використання на практиці. Способи утворення медичних термінів та їх написання за допомогою греко-латинських дублетів іменників I-V відміни та прикметників I-III відмін.

Підсумковий модульний контроль

Залік

6. Теми лекцій

Не передбачено робочим навчальним планом.

7. Теми семінарських занять

Не передбачено робочим навчальним планом.

8. Теми практичних занять

№	Назва теми	Обсяг у годинах
1.	Загальні відомості про латинську мову. Значення латинської та давньогрецької мов для термінології. Фармацевтична термінологія, її склад та походження. Алфавіт. Наголос. Граматичні категорії іменника. І відміна іменників. Грецькі іменники І відміни. Неузгоджене означення. Прийменники. Сполучники. Загальні відомості про медичну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші грецько-латинські префікси. Грецько-латинські дублети іменників І відміни та кінцеві терміноелементи іменників І відміни.	2
2.	Граматичні категорії дієслова. Дієслово „esse”. Imperativus. Conjunctivus. Словотвір: грецькі префікси та суфікси в анатомічних та клінічних термінах. Рецепт як документ. Частини рецепта. Дві моделі рецептурного пропису. Додаткові надписи в рецепті. Скорочення у рецептках. Найважливіші рецептурні скорочення.	2
3.	Іменники II відміни. Грецькі іменники II відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Авторизовані прописи. Іменники IV-V відміни. Грецько-латинські дублети іменників II, IV-V відмін та кінцеві терміноелементи іменників II відміни. Тривіальні назви лікарських препаратів. Способи творення тривіальних назв. Греко-латинські ТЕ. Особливості номенклатури вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних і ферментних препаратів.	2

4.	Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники I-II відмін. Структура анатомічних та фармацевтичних термінів з узгодженим означенням. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією. Дієприкметники минулого часу пасивного стану в анатомічній та клінічній термінології. Гречко-латинські дублети прикметників I-II відміни.	2
5.	Загальні відомості про іменники III відміни. Визначення роду, основи та типу відмінювання. Іменники чоловічого, жіночого та середнього роду III відміни. Особливості відмінювання греческих рівноскладових іменників жіночого роду на -sis та іменників середнього роду на -ma.	2
6.	Прикметники III відміни. Прикметники III відміни у медичній та фармацевтичній термінології. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану в медичній та фармацевтичній термінології. Гречко-латинські дублети іменників III відміни та кінцеві терміноелементи іменників III відміни. Греческі суфікси іменників у медичній термінології. Основні моделі клінічних термінів.	2
7.	Назви хімічних елементів. Назви кислот. Назви оксидів та амфотерних гідроксидів. Назви солей. Назви деяких органічних натрієвих та калієвих солей, вуглеводневих та кислотних радикалів, естерів. Греческі числівникові префікси в хімічній номенклатурі.	2
8.	Ступені порівняння прикметників. Прислівники. Найменування порошків за ступенем подрібнення. Числівники. Займенники. Латинська номенклатура форм ліків: тверді, м'які та рідкі форми ліків.	2
9.	Загальні відомості з ботанічної номенклатури. Граматичні моделі ботанічних назв. Фармацевтичні назви рослин. Назви ботанічних родин. Назви алкалоїдів та глікозидів. Підготовка до написання підсумкового модульного контролю.	2
10.	Підсумковий модульний контроль з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія»	2
	Усього годин	20

9. Теми лабораторних занять

Не передбачено робочим навчальним планом.

10. Самостійна робота

№ з/ п	Назва теми	Обсяг у годинах
1.	Ознайомлення із вживанням латинської та давньогрецької мов у медичній та фармацевтичній термінологіях. Оволодіння навичками читання букв та буквосполучень, постанови наголосу у словах. Визначення граматичних категорій іменника. Ознайомлення з іменниками I відміни, греческими іменниками I відміни. Переклад виразів з неузгодженими означеннями, з прийменниками. Визначення греческих префіксів та суфіксів в анатомічних та клінічних термінах.	2
2.	Ознайомлення з рецептом як документом. Визначення частин рецепта, граматичної структури рецептурного рядка. Переклад рецептів у повній та скорочений формі.	2
3.	Ознайомлення з іменниками II, IV-V відмін, особливостями відмінювання. Структурний аналіз тривіальних назв лікарських препаратів. Ознайомлення з особливостями номенклатури вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних і ферментних препаратів.	2
4.	Визначення граматичних категорій прикметника. Переклад термінів з використанням прикметників I-II відмін, дієприкметників минулого часу пасивного стану в анатомічній та клінічній термінології.	2
5.	Робота щодо перекладу термінів з іменниками III відміни. Визначення роду, основи та типу відмінювання. Відмінювання греческих рівноскладових іменників жіночого роду на -sis та іменників середнього роду на -ma. Переклад виразів з прикметниками III відміни, дієприкметниками теперішнього часу дійсного стану.	2
6.	Переклад назв хімічних елементів, кислот, назв оксидів та амфотерних гідроксидів, назви деяких органічних натрієвих та калієвих солей, вуглеводневих та кислотних радикалів,	4

	естерів.	
7.	Опрацювання медичної термінології. Вживання найпоширеніших греко-латинських суфіксів, префіксів, коренів у клінічній термінології, греко-латинські дублетів, найпоширеніших греко-латинських кінцевих терміноелементів.	5
8.	Ознайомлення з ботанічною номенклатурою, граматичними моделями ботанічних назв, назв лікарської рослинної сировини, назв ботанічних родин, назв алкалоїдів та глікозидів. Робота з латинською номенклатурою форм ліків: твердими, м'якими та рідкими формами ліків.	2
9.	Підготовка до підсумкового контролю засвоєння модуля 1.	4
Усього годин		25

Завдання для самостійної роботи

1. Робочий зошит Світлична Є.І., Фель О.Л., Синиця О.О. Латинська мова (Навчальний посібник для спеціальності «Лабораторна діагностика»). – Х., НФаУ, 2005. – 177 с.
2. Светличная Е.И., Толок И.А. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений. – Харьков: Изд-во НФаУ: Золотые страницы, 2003. – 288 с.
3. . Світлична, Є. І. Клінічна термінологія : навч. посіб. / Є. І. Світлична, Л. Г. Жук, В. І. Базарова. – Х. : Вид-во НФаУ : Золоті сторінки, 2004. – 100 с.
4. Дистанційний ресурс НФаУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pharmel.kharkiv.edu/
5. Сайт кафедри українознавства та латинської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ukrlat.nuph.edu.ua

11. Індивідуальні завдання

Не передбачено робочим навчальним планом.

12. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Таблиця нарахування балів поточного контролю на практичному занятті з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія»

№ з/ п	Тема заняття	Система оцінювання знань, бали		
		min	max	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.				
<i>Фонетика латинської мови. Граматичні категорії іменника. Іменники та прикметники I-II відмін. Словотворення: грецькі префікси та суфікси в анатомічних та клінічних термінах. Тривіальні назви лікарських засобів. Іменники III відміни.</i>				
1.	Загальні відомості про латинську мову. Значення латинської та давньогрецької мов для термінології. Фармацевтична термінологія, її склад та походження. Алфавіт. Наголос. Граматичні категорії іменника. I відміна іменників. Грецькі іменники I відміни. Неузгоджене означення. Приіменники. Сполучники. Загальні відомості про медичну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші грецько-латинські префікси. Грецько-латинські дублети іменників I відміни та кінцеві терміноелементи іменників I відміни.	0.5	1	
2.	Граматичні категорії дієслова. Дієслово „esse”. Imperativus. Conjunctivus. Словотвір: грецькі префікси та суфікси в анатомічних та клінічних термінах. Рецепт як документ. Частини рецепта. Дві моделі рецептурного пропису. Додаткові надписи в рецепті. Скорочення у рецептах. Найважливіші рецептурні скорочення.	3	5	
3.	Іменники II відміни. Грецькі іменники II відміни. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Авторизовані прописи. Іменники IV-V відміни. Грецько-латинські дублети іменників II, IV-V відмін та кінцеві терміноелементи іменників II відміни. Тривіальні назви лікарських препаратів. Способи творення	3	5	

	тривіальних назв. Греко-латинські Т\Е. Особливості номенклатури вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних і ферментних препаратів.		
4.	Прикметник. Граматичні категорії прикметника. Прикметники I-II відмін. Структура анатомічних та фармацевтичних термінів з узгодженням означенням. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією. Дієприкметники минулого часу пасивного стану в анатомічній та клінічній термінології. Гречко-латинські дублети прикметників I-II відміни.	3	5
	<i>Підсумковий контроль засвоєння ЗМ №1</i>	6	10
	<i>Разом за ЗМ 1:</i>	15.5	26
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Прикметники III відміни. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану. Хімічна номенклатура. Іменники IV та V відмін. Біноміальна ботанічна номенклатура латинською мовою. Латинська номенклатура форм ліків. Медична термінологія.			
5.	Загальні відомості про іменники III відміни. Визначення роду, основи та типу відмінювання. Іменники чоловічого, жіночого та середнього роду III відміни. Особливості відмінювання греческих рівноскладових іменників жіночого роду на -sis та іменників середнього роду на -ta.	3	5
6.	Прикметники III відміни. Прикметники III відміни у медичній та фармацевтичній термінології. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану в медичній та фармацевтичній термінології. Гречко-латинські дублети іменників III відміни та кінцеві терміноелементи іменників III відміни. Греческі суфікси іменників у медичній термінології. Основні моделі клінічних термінів.	3	5
7.	Назви хімічних елементів. Назви кислот. Назви оксидів та амфoterних гідроксидів. Назви солей. Назви деяких органічних натрієвих та калієвих солей, вуглеводневих та кислотних радикалів, естерів. Греческі числовникові префікси в хімічній номенклатурі.	3	5
8.	Ступені порівняння прикметників. Прислівники. Найменування порошків за ступенем подрібнення. Числовники. Займенники. Латинська номенклатура форм ліків: тверді, м'які та рідкі форми ліків.	3	5
9.	Загальні відомості з ботанічної номенклатури. Граматичні моделі ботанічних назв. Фармацевтичні назви рослин. Назви ботанічних родин. Назви алкалоїдів та глікозидів. Підготовка до написання підсумкового модульного контролю.	2.5	4
	<i>Підсумковий контроль засвоєння ЗМ 2</i>	6	10
	<i>Разом за 2 модуля:</i>	36	60
10.	<i>Підсумковий модульний контроль з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія»</i>	24	40
РАЗОМ ЗА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ			60
			100

Схема нарахування та розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий модульний контроль (залик)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					40	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9		
1	5	5	15	5	5	5	5	14		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	
82-89	B	

74-81	C	зараховано
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінювання поточної навчальної діяльності здобувача здійснюється викладачем на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей заняття

На практичному занятті здобувач повинен засвоїти та знати:

знати:

- 1) основи граматики латинської мови;
- а) систему відмін іменників і прикметників;
- б) систему дієслівних форм, що вживаються у рецептурі;
- в) загальні відомості про прийменники і займенники, прислівники та числівники;
- г) синтаксис іменникових сполучень;
- д) структуру анатомо-гістологічних, клінічних, фармацевтичних термінів та номенклатурних назв;
- 2) моделі рецептурних прописів, їх граматичну структуру, головні рецептурні вирази, додаткові написи в рецепти, рецептурні скорочення;
- 3) способи творення клінічних термінів (префіксально-суфіксальний, суфіксальний та складання основ);
- 4) принципи утворення назв в міжнародній хімічній номенклатурі (найменувань хімічних елементів, кислот, оксидів, солей, складних ефірів) та міжнародній мікробіологічній номенклатурі;
- 5) знати на рівні довгострокової пам'яті лексичний мінімум (біля 300 анатомічних, клінічних та фармацевтичних термінів і номенклатурних найменувань), а також головні грецько-латинські словотвірні елементи, що вживаються у клінічній термінології (префікси, суфікси, корені, кінцеві терміноелементи) та назвах фармацевтичних препаратів.

вміти:

- а) читати і писати основні анатомо-гістологічні, клінічні та фармацевтичні терміни латинською мовою;
- б) перекладати з української на латинську мову і з латинської на українську мову широковживані медичні та фармацевтичні терміни, номенклатурні назви, а також рецепти;
- в) розшифровувати рецепти, написані латинською мовою у скороченні;
- г) писати латинські найменування фармацевтичних препаратів та роз'яснювати значення словотвірних терміноелементів.

володіти:

4. лексичним мінімумом, який складає основу анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології;
5. елементами граматики латинської мови, необхідними для грамотного застосування професійної термінології на практиці.

При оцінюванні знань здобувачів використовуються стандартизовані методи контролю, а саме бально-рейтингова система MOODLE, яка передбачає такі види робіт та оцінювання в балах:

Поточний контроль – від 36 до 60 балів:

Вид роботи	Кількість	min (балів за кожен)	max (балів за кожен)	Загальна сума балів min- max
Словникові	5	1	2	5 - 10

диктанти				
Письмове домашнє завдання та робота на занятті	6	2,5	4	15 - 24
Тести	2	2	3	4 - 6
Змістова модульна контрольна робота №1, №2	2	6	10	12 - 20
Разом				36 - 60

Підсумкова модульна робота – від 24 до 40 балів

РАЗОМ – від 60 до 100 БАЛІВ

Контроль залікового модулю 1 та 2 - мінімум 6 балів, максимум 10 балів:

I завдання. Перекласти латинською мовою 10 виразів. За кожен правильно перекладений вираз студент отримує 0,5 бали. За неправильний порядок слів чи помилку знімається 0,25 балу. Сума балів за I завдання: 10 виразів × 0,5 бали = 5 балів.

II завдання. Максимальна сума балів за рецепт латинською мовою без скорочень та переклад українською мовою – 2 бали. За повний латинський рецепт студент отримує 1 бал, за переклад українською мовою 1 бал. За кожну помилку знімається по 0,2 балу.

III завдання. Максимальна сума балів за 5 назв препаратів латиною, виділені терміноелементи та вказане їх значення – 3 бали. За кожну правильно написану назву з виділеними частотними відрізками та вказаними значеннями цих відрізків студент отримує по 0,6 бали. Якщо назва препарату написана правильно, але не були вказані терміноелементи студент отримує 0,3 бали.

10 заняття - Підсумковий контроль

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенні вивчення курсу на останньому практичному занятті.

Форма контролю *письмова*. Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо здобувач отримав: **мінімальна кількість - 24 бали, максимальна кількість – 40 балів.**

Підсумковий модульний контроль - Письмова підсумкова модульна робота складається з 4 завдань. Критерії підсумкового модульного контролю:

I завдання – Написання латиною 10 грецько-латинських терміноелементів, які відповідають заданим значенням. За кожен правильно написаний терміноелемент студент отримує 0,5 балів. Разом за I завдання: 10 терміноелементів × 0,5 балів = 5 балів.

II завдання – Переклад латинською мовою 14 виразів. За кожен правильно перекладений вираз студент отримує 1,5 бали. За неправильний порядок слів чи помилку знімається 1 бал, за описку 0,5 балів. Разом за II завдання: 14 виразів × 1,5 бали = 21 бал.

III завдання – Переклад рецепта латинською мовою повністю та в скороченій формі. За переклад рецепта студент отримує 1,5 бали, за скорочену форму 1 бал. За кожну помилку знімається по 0,5 балів. Разом за III завдання: 1,5 бали (повний рецепт) + 1 бал (скорочений рецепт) = 2,5 бали.

IV завдання – Написання 8 назв лікарських препаратів латиною, виділення терміноелементів та вказівка їх значення. За кожну правильно написану назву з виділеними частотними відрізками та вказаними значеннями цих відрізків студент

отримує по 1 балу. Якщо назва препарату написана правильно, але не були вказані терміноелементи студент отримує 0,5 балів. Разом за IV завдання: 8 назв × 1 бал = 8 балів. **40 балів** - здобувач засвоїв за курсом теоретичний матеріал в повному обсязі, демонструє здатність до самостійного мислення.

13. Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання.

Форми **поточного** контролю: усне опитування, перевірка письмового домашнього завдання, лексичний диктант, робота біля дошки, тестовий контроль, змістова модульна контрольна робота; **підсумковий** контроль у вигляді письмової роботи (**залік**).

14. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю.
3. Таблиці.
4. Методичні матеріали комп’ютерних презентацій.
5. Тренувальні роботи для поточного контролю.
6. Тренувальні вправи з основних тем курсу.
7. Навчальна комп’ютерна програма з фонетики.
8. Тренувально-контрольна система комп’ютерних тестів із усіх тем курсу.
9. Ресурс дистанційної підтримки самостійної роботи студентів.
10. Білети до контролю змістового модулю 1 та змістового модулю 2.
11. Пакет підсумкових модульних робіт.

15. Рекомендована література

Основна

1. Світлична Є. І., Фель О. Л., Савіна В. В., Синиця О. О. Латинська мова для студентів спеціальності «Лабораторна діагностика» : Навч. посіб. для студ. вищих фармац. навч. закл. – Х.: Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2018. – 200 с.
2. Світлична Є.І., Толок І.О. Фармацевтична латина. Питання та завдання. (Навчальний посібник для самостійної роботи студентів). – Х., НФаУ, 2013. – 70с.
3. Світлична, Є. І. Клінічна термінологія : навч. посіб. / Є. І. Світлична, Л. Г. Жук, В. І. Базарова. – Х. : Вид-во НФаУ : Золоті сторінки, 2004. – 100 с.
4. Іваницька П. Латинська мова з медичною термінологією (Навчальний посібник для для студентів вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації. – Рівне, 2001 – 316 с.

Допоміжна

1. Светличная Е.И., Толок И.А. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений. – Харьков: Изд-во НФаУ: Золотые страницы, 2003. – 288 с.
2. Світлична Є.І. Фармацевтична термінологія. Terminologia pharmaceutica polyglotta: Багатомовний словник для студентів вищих навчальних закладів / Є.І. Світлична, В.І. Базарова, О.О. Волобуєва, А.А. Берестова, М.Ю. Половнікова; Під заг.ред. Є.І. Світличної. – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2004. – 256 с.
3. Методическое пособие для работы над лексическим минимумом по латинскому языку/ Світлична Є.І., Фель О.Л.–Х.: УкрФА, 1994.– 116с.
4. Латинская номенклатура отечественных и зарубежных лекарственных форм (методическое пособие). – Х., 1994.

16. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

1. Дистанційний ресурс НФаУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

www.pharmel.kharkiv.edu/ На сайті розміщені матеріали для самостійної роботи студентів спеціальності ЛД.

2. Сайт кафедри українознавства та латинської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ukrlat.nuph.edu.ua

3. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pharmacyencyclopedia.com.ua/article/319/farmacevtichna-terminologiya> На сайті представлений тулмачний словник фармацевтичних термінів.

4. Словник медичних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/2015082666091/meditsina/slovnik_medicinichnih_terminiv На сайті представлений тулмачний словник медичних термінів.

5. Міжнародна анатомічна термінологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://play.google.com/books/reader?id=P9f4CQAAQBAJ&hl=ru&pg=GBS.PP1> На сайті представлена Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти)